

sentiunt; alii eum habent catholicum, alii accusant, quod Verbi personam ac hypostasim a Patre distinctam negaverit, in quam haeresim certe incidit Photinus Marcelli diaconus. « Marcellus neque Filium propria et distincta hypostasi praeditum confitetur », inquit s. Basilius ep. 73; et si credimus Epiphonio haeres. 72, « declaravit, eum Sabellio se sentire. » (Vide Natal. Alexandrum saec. IV. dissert. 30; Möhler « Athanas. Magnus » P. II. p. 21. seqq.). Chrysostomus hic eandem haeresim Sabellianam tribuit Marcello, atque ideo cum eo coniungit Sabellium, licet ordine temporis hic haereticus ante Arianos et ante Paulum Samosatenum ponendus fuisset. Contra hos ergo, ait Chrysostomus, ex citatione Apostoli demonstrari duas hypostases, eo quod alius est Pater qui ungit, et alius Filius qui ungitur, quamvis ungens et unctus unus est Deus. (Cf. dissertat. Tentscheri in Thesauro Zaccariae T. IX.).

THESIS XXIV.

De haeresi Nestoriana Theodori Mopsuesteni.

• Tam in historia quam in interpretando vero sensu dogmatis catholici de una Christi persona et hypostasi manifesto deceptus est theologus, qui nostra aetate provocavit ad symbolum insertum actioni I^o Concilii Chalcedonensis (in Collect. Mansi T. VI. p. 889.) tamquam ad fidei catholicae declarationem ab ipso Chalcedonensi Concilio profectam, ut inde persuaderet, Christi personam non esse arithmetice unam, sed personas esse duas et duo subiecta praedicacionis. *Ego.* • Filium Dei et Filium hominis, ex quibus componatur una persona unitate copulativa et formali. • Illud enim symbolum in doctrina de Incarnatione haereticum esse, tum ex dissertis Conciliorum et ss. Patrum testimoniis ac damnationibus constat, tum ex ipso suo contextu haeresim Nestorianam continere evidenter demonstratur. •

I. In opusculo inscripto, « Novae epistolae theologicae ad Antonium Günther » 1853. infelix Baltzer tunc theologiae Professor ep. 10. demonstrandum suscepit, ex doctrina Conciliorum et Patrum Christi hypostasim non esse unam unitate numerica reali, sed eam esse compositam ex duabus hypostasibus et personalibus substantiis ita, ut praeter personam divinam Verbi sit in Christo etiam alia persona

hominis illi priori subordinata, et cum illa unita. Unitur vero ad personam Filii Dei persona filii hominis, quatenus quidem est substantia, per subordinationem, ordinationem et relationem ad Verbum; quatenus vero est persona sui conscia, per sui conscientiam, quae conscientia declaratur esse forma personae constituens et personalitas formalis. Conscientia videlicet sui, quae est Verbi, et conscientia sui, quae est hominis, ununtur, ut homo semper se ipsum sciat non tamquam personam separatam, sed ut personam in unione cum Filio Dei. Ex hac unione formarum personalium illa unio Verbi et hominis vocatur ab his philosophis unio et unitas Christi *formalis*. Quia vero duae sunt hypostases et personales substantiae, quae ununtur et in ipsa unione manent personales, eadem unio vocatur *hypostatica* ex terminis, qui ununtur; negatur vero hypostaseos et personae unitas *numerica realis*, quia putant unam hypostasim et unam personam intelligi non posse, quin una etiam intelligatur natura et una *conscientia sui* (ut ipsi loquuntur) h. e. una intellectio et una voluntas, atque ita statuatur Eutychianismus et monotheletismus. Origo totius huius praeposterae explicationis est falsa doctrina de persona et hypostasi, de qua dicemus alio loco.

Nunc videamus doctrinae propositae probationem. Ea petitur ex locis Cyrilli, ubi nomen hypostaseos usurpavit vel usurpasse videtur sensu minus pleno pro reali substantia (vide supra Scholion p. 174. sqq.), quae sane in Christo duae sunt. At vero ex catholica hac distinctione humanae et divinae naturae seu substantiae in Christo absurde infert theologus et tamquam Cyrilli doctrinam venditat, Filium Dei et filium Virginis esse duos inter se unitos. Ita enim loquitur: « Cyrillus distinguit inter Nestorianam et ecclesiasticam unionem duarum hypostaseon. In coniunctione Nestoriana, ait, unum Christum in duos dividi; Scripturam vero sacram asserere filio Virginis uncto parem gloriam et maiestatem cum illo, qui est Deus super omnia, quod fieri nequeat, si Filius Dei a filio Virginis divisus sit. Vult ergo Cyrillus credi ambos (Filium Dei et filium Virginis) seu duas reales hypostases in unitate composita, et

unitam synthesim, tamquam personam compositam existentem in unione hypostatica (hypostaseon), ergo non duas divinas personas, quemadmodum asserebat Nestorius, sed neque sublata hypostasi humana vult realem arithmetica unitatem personae, quod asserebat Eutyches. Haec dicitur Cyrillus docere in defensione sui anathematismi 3^a contra orientales. At haec omnia et singula, quae hic dicitur docere Cyrillus, docet disertissime Nestorius, et impugnat Cyrillus in omnibus suis scriptis adversus hunc haereticum. Docet Nestorius Filium Dei et filium hominis non separatos, sed inde ab utero materno duorum coniunctionem esse perpetuam, et ideo filium hominis coappellari Deum, et parem gloriam asserendam esse filio Virginis cum eo, qui est Deus super omnia, atque adeo hos ambos dicit non divisos sed duos unitos ita, ut ex duabus personis et hypostasibus ratione parae gloriae et dignitatis dicatur una persona (*μὴνδιον πρόσωπον*). Cyrillus vero sicut in ceteris omnibus suis scriptis ad causam Nestorianam spectantibus ita etiam in loco, ad quem adversarius provocat (defens. anathem. 3^a advers. orient.), hoc ipsum damnat, quod gloria dicitur communis, quia hac phrasi iam alius Deus et alius homo indicatur, cum tamen ex fide catholica unus idemque sit tum Deus tum homo. « Ubi, inquit, aliquid dicitur commune, non uni potest esse commune sed vel duobus certe vel pluribus per se et singillatim (*ἰδίως καὶ ἀνα μέρους*) intelligendis. » Sed de errore Nestorii et de opposita doctrina catholica ex nostris thesibus superioribus satis constat.

Alterum pro sua sententia argumentum petit commemoratus theologus ex V^o Concilio, ubi unio secundum hypostasin declaratur per unionem *secundum compositionem*, et ex edicto Constantini Imp. pro decretis VI. Concilii, ubi sicut duae naturae ita duae definitae sunt operationes Christi. In hoc edicto, et addere potuisset theologus in ep. dogmatica s. Leonis, in definitione ipsius Concilii VI, in doctrina constanti Patrum catholicorum et Ecclesiae totius, ita docetur: « in persona Verbi per se existente tota humana natura formata est, et indefectibiliter quae sunt eius, agit cum Verbo, quocum hypostatice unita est, sicut Verbum,

quod eius est, agit cum humana assumpta natura. » Inde concludit noster adversarius: « nihil est tam certum, quam quod hic Verbum cum homine et homo cum Verbo, ergo ambo (!!) in synthesi in unione hypostatica (h. e. hypostaseon) intelliguntur operantes. » At nemo catholicus duos operantes in Christo potest admittere; est enim unus omnino operans, licet eius unius sit duplex natura et ita duplex diversum principium quo operatur, atque ideo eiusdem unius sint operationes duplicis ordinis, operationes divinae inquam et humanae. Quod ad compositionem adinet et ad personam compositam, nunc satis sit animadvertisse, in Conciliis et a Patribus compositionem Verbi cum humana natura idem plane significare ac unionem sive assumptionem naturae humanae secundum hypostasim, et compositam dici hypostasim seu personam Christi, non quatenus formaliter spectatur ratio hypostaseos, quae est Verbum; sed quatenus Verbum est habens duas naturas divinam et humanam, priorem ita, ut cum illa identificetur, alteram ita, ut per eam ipsum Verbum non autem alius quispiam vere sit homo, non tamen Verbum cum hac sua natura identificetur. De hac compositione dicemus alio loco.

Progrediendum nunc est ad probationem theologi nostri, de qua in hac thesi proprie agimus, tum quia ex modo probationis doctrina ipsa adversariorum clarius intelligitur, tum quia examen symboli, ad quod appellatur, opportunum videtur ad complenda ea, quae de haeresi Nestoriana superius iam demonstrata sunt.

Affirmat itaque auctor opusculi citati p. 162. 163., sententiam de persona Christi composita ex duabus hypostasibus, quae sunt Filius Dei et filius hominis, doceri a Concilio oecumenico Chalcedonensi in expositione symboli, cuius partem aliquam, quae sibi maxime favere videbatur, describit latine et germanice, ac locum unde desumpserit, citat Collect. Mansi T. VI. p. 891. Quia vix fides mihi adhibebitur solum affirmanti miram hanc Professoris halucinationem, in quam eandem etiam incidit alius ei confederatus Professor Bonnenensis Knoodt (in opusculo « Günther et Clemens » 1854. p. 325.); verba ipsa fideliter in latinum

translata adscribam. Ita igitur habet l. c. « Progre diamur
» iam ad doctrinam oecumenici Concilii Chalcedonensis.
» Inter acta huius Concilii habemus *expositionem falsati*
» *symboli* (Mansi T. VI. p. 891.), (1) ubi legitur : « unum
» Filium dicimus et Dominum nostrum Iesum Christum
» per quem omnia facta sunt, *principaliter* quidem Deum
» Verbum intelligentes substantialiter Filium Dei et Domi-
» num; *cointelligentes* autem assumptum Iesum a Nazareth,
» quem unxit Deus spiritu et virtute, sicut in Verbi Dei
» *copulatione* filiationis et dominationis *participantem*. Haec
» est ecclesiasticorum dogmatum doctrina, et omnis qui his
» contraria sapit, anathema sit. » Ad haec iam suum com-
» mentarium addit theologus noster. « Vocabulum *principali-*
» *ter* manifesto designat superordinationem et hegemonicam
» rationem (Verhaeltniss *σχεσις*) Verbi ad filium hominis,
» cuius est forma. Quemadmodum in nobis ut in persona
» humana praedicatio *Ego* semper principaliter ad spiritum,
» et in eo inclusive etiam ad corpus refertur, quia solus
» spiritus est in homine hegemonicum (2) et superordinatum

(1) Putaverit auctor, « expositionem falsati symboli » significare correctionem errorum ab haereticis inductorum in symbolum nostrae fidei, secus non intelligitur, quomodo hanc expositionem symboli *falsati* potuerit tribuere Concilio oecumenico.

(2) Paradigmatē unionis animae et corporis uti quis potest ad explanationem incarnationis Verbi modis diversissimis. Catholici PP. eo usi sunt, quatenus illa unio substantialis est et ex utraque substantia una existit persona, non tamen quatenus una etiam compositur natura; Nestorius (vide eius serm. V. n. 5. Op. cit. p. 30) usus est, quatenus anima non est corpus et corpus non est anima, haec tamen est in illo, ut declararet duas hypostases Verbi et hominis distinctas, inseparabiliter tamen inter se coniunctas; Ariani et Apollinaristae secundum totam et propriam rationem eandem statuerunt esse vel Verbi unionem eum corpore, quae in nobis est animae cum corpore, vel dixerunt eandem unionem Verbi cum corpore animato anima sensitiva, quae iuxta Apollinaris philosophiam est unio spiritus humani cum corpore vivente anima sensitiva. Schola Güntheriana, ex qua prodiit opusculum quod habemus prae oculis, alio modo constanter tuetur similitudinem utriusque unionis. Sicut enim unitatem substantialem humanae naturae compositae ex materia et forma non agnoscit, sed inter corpus vivens et in-structum facultatibus psychicis ac spiritum seu animam rationalem

» subiectum praedicationis *Ego*; ita etiam in Christo Deo-
» homine ut in persona divina praedicatio *Ego* semper prin-
» cipaliter ad Filium Dei sive Verbum, et in eo inclusive
» etiam ad filium hominis refertur, quia solus Filius Dei
» in Deo-homine est hegemonicum et superordinatum sub-
» iectum praedicationis *Ego* (Ichheit). Haec relatio (Ver-
» haeltniss *σχεσις*) exprimitur vocibus *intelligentes* et *cointel-*
» *ligentes* a Concilio usurpatis de Filio Dei et de filio
» hominis. Quod autem filius hominis ut hypostasis h. e.
» ut subiectum praedicationis *Ego* (Ichprincip), ut substan-
» tia personalis non excluditur a Filio Dei (ad litteram:
» non sacrificatur Filio Dei) in unione hypostatica, ex eo
» manifestam est, quod Concilium disserte illum (filium ho-
» minis) ut *participantem filiationis et dominationis* Filii
» Dei designat. Nam in hoc iterum declaratur persona com-
» posita, in qua adest synthetica sive copulativa h. e. for-
» malis unitas duarum realium hypostaseon sive princi-
» piorum praedicationis *Ego* (Ichprincipien), quae sunt Fi-
» lius Dei et filius hominis. » Hucusque Professor, cuius
» etiam retinui omnes subsignationes verborum.

Sensum symboli producti rite intellexit noster theologus. Ex eo enim, quod *principaliter* intelligitur Deus Verbum et *cointelligitur* homo Iesus, qui non est ipsum Verbum, sed *participat* filiationem et dominationem propter suam copulationem cum Verbo, recte et evidenter demonstratur, hanc esse symboli doctrinam, ut Filii Dei et filii hominis credantur duo distincti, quorum unus sit subordinatus alteri, unus sit Filii Dei naturalis et Dominus ex sua natura, alter participans filiationis et dominationis. Et merito sane theologus magnam vim inesse censet illi verbo *participationis*, quo evidenter demonstratur, duas hic tradi hypostases distinctas, quae sunt Filius Dei et filius hominis, ideoque litteris uncialibus expressit hanc vocem, quod « Concilium disserte declarat filium hominis PARTICIPARE filiationem et dominationem statuit conjunctionem dynamicam per mutam influxum et mutam actionem unius in alterum, ita similem omnino unionem dynamicam docet inter duas hypostases Deum Verbum et hominem Iesum.

Filii Dei. » Merito etiam theologus idem affirmat, doceri in hoc symbolo relationem duorum superordinati et subordinati, dum nomine Filii Verbum *principaliter intelligi, et assumptus Iesus a Nazareth cointelligi* dicitur; nam et in subiectis Verbum ac *assumptus Iesus Nazarenus* et in verbis *principaliter intelligi ac cointelligi* duorum distinctio evidenter exprimitur; particula enim *cum* in tali conexione, ut animadvertit s. Cyrillus adversus Nestorium, semper indicat duos distinctos et duas per se subsistentes hypostases. « Horrendum est, inquit, et illud dicere: *suscipiens cum suscipiente connumeratur Deus*. Qui enim haec dicit, dividit iterum in duos Christos, et hominem singillatim per se constituens et Deum similiter; manifesto namque negat unitatem eam, secundum quam non aliquis alter in altero *coadoratur*, neque sane *connumeratur* Deus, sed unus intelligitur Christus Iesus, Filius unigenitus, una adoratione honorandus cum sua propria carne..... Si quis audet dicere, assumptum hominem *coadorari* oportere cum Deo Verbo, et *conglorificari* et *connumerari* Deum, ut alterum in altero, nam adiectum illud *cum* semper hoc cogit intelligere; et non potius una adoratione honorat Emmanuel, et unam glorificationem ei dependit, quatenus Verbum factum est caro, anathema sit » ep. synod. 3^a n. 15. et anathem. VIII.

Sensu itaque symboli, ut per se manifestus est, rite intellecto theologus in eo erravit, quod illum putavit sensum catholicum, cum sit omnino evidenter Nestorianus, quod quidem a nobis post ea, quae in superioribus thesibus dicta sunt, non est amplius demonstrandum.

Cetera etiam in hoc symbolo, quae a theologo non citantur, fidelissima sunt expressio haeresis Nestorianae in superioribus expositae. Dicitur enim in symbolo « Deus Verbum suscepisse hominem perfectum virtute Spiritus Sancti formatum in utero Virginis, factum ex muliere, factum sub lege, Verbum hunc hominem sibi ineffabiliter copulasse, eundem praeparasse ad mortem, deinde illum excitasse a mortuis, illum sublevasse in coelum et sedere fecisse a dextris Dei, hunc hominem propter suam con-

unctionem inseparabilem ad divinam naturam ab omni creatura adorari *relatione et intuitu Dei* » (ἀναφορῆς θεοῦ καὶ ἐννοίας). Quis non videt, hic doceri hominem per se subsistentem, qui sit assumptus a Verbo ut instrumentum ad nostram redemptionem, qui habeat conjunctionem cum Deo et propter hanc culta relativo adoretur, non autem ipsum Deum Verbum esse hunc hominem per assumptam et suam factam naturam humanam; hunc hominem non autem Deum Verbum natum, passum esse, resurrexisse, sedere a dextris Dei, quae sane omnia sunt medulla haeresis Nestorianae? Quis non videt, symbolum catholicum quo credimus Filium unigenitum, Deum de Deo natum ex Virgine, passum, mortuum etc. perverti eodem plane modo, ut a Nestorio factum esse vidimus, cuius principium erat capitale, nomen *Filii Dei, Domini, Christi* significare hominem, in quo habitat naturalis Filius Dei, non autem ipsum Filium naturalem, quoties in Scriptura et in symbolo humana praedicantur *de Filio, Domino, Christo?*

Insuper in falsato hoc symbolo clarissime et sine tot ambagibus, quibus Nestorius se tegere studuit, enuntiat, unum Filium et Dominum dici Christum ideo tantum, quia duo distincti Filius et Dominus naturalis ac homo Iesus ita sunt coniuncti, ut honor et appellatio Filii ac Domini ab illo huic communicetur, et hic particeps fiat dignitatis filii ac dominationis. Quod iam verbis a theologo citatis et adhuc clarius in immediate praecedentibus docetur. « Neque duos dicimus Filios, inquit, neque duos Dominos, quia unus Filius secundum essentiam est Deus Verbum, cui hic (homo) coniunctus et participans divinitatis communem accipit appellationem et honorem filii. Et Dominus secundum essentiam est Deus Verbum, cui coniunctus hic communem habet honorem; ac propterea non duos dicimus Filios nec duos Dominos; siquidem cum unus sit, qui est secundum essentiam Filius ac Dominus, ad ipsum inseparabilem habet conjunctionem hic propter nostram salutem assumptus, et appellatione atque honore domini ac filii ad ipsum refertur (1).

(1) Συναναφάρται τῇ τῆ ἀνομασίᾳ καὶ τῇ τιμῇ τοῦ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ κυρίου
FRANZELIN, de Verbo Incarnato 14

Est igitur symbolum, quod theologus incredibili hallucinatione Concilio oecumenico adscripsit, in se inspectum evidenter Nestorianum. Hoc autem citra omnem possibilem controversiam constat etiam ex eius historia.

II. Primum dicendum, quomodo insertum sit Actioni I^{ae} Concilii Chalcedonensis (Mansi T. VI. p. 889), ubi noster adversarius illud reperit et, quin aliud ex antecedentibus ac consequentibus inquireret, ipsi Concilio adscripsit. Res est obvia et satis nota. Exstat symbolum primo in Act. VI. Concilii Ephesini, cui a Charisio presbytero delatum erat anathemate feriendum. In Collect. Mansi T. IV. p. 1347. exhibetur textus graecus cum versione latina (1). Porro haec Actio VI. Ephesina tota (incluso symbolo, quod in ea comprehenditur ut dammandum et damnatum) inserta est Conciliabulo Dioscori (latrocinium Ephesinum dici solet), in quo s. Flavianus Constantinopolitanus et Eusebius Dorylaei postulati sunt haereses Nestorianae et impie damnati. Iam vero cum in Concilio Chalcedonensi causa Dioscori haeretici et impia Acta Conciliabuli examinarentur, in Actione I^{ae} inserta sunt Acta ipsius Conciliabuli dammandi; atque ita symbolum hoc falsatum ex Actis Concilii Ephesini transit primum in Acta Conciliabuli, et cum his deinde insertum est Actioni I^{ae} Chalcedonensi. Utrum Patres Chalcedonenses etiam de hoc symbolo Nestoriano iudicium aliquod tulerint, ex Actis quae habemus, non constat; certe id necessarium non fuit, nec per se, quia iam pridem ea fidei falsata expositio fuit damnata, ut statim dicam, nec ex scopo directo Concilii, quod non contra Nestorianos sed contra Eutychanos congregatum erat. Iustinianus tamen Imperator in confessione fidei (inter Acta Concilii V. T. IX. p. 570.), ait, hoc « symbolum impietate plenum tum in Ephesina synodo pro-
p^o, i. e. appellamus et honoramus eum ut filium et dominum non in se et propter se, sed intuitu et relatione ad illum, qui est naturalis Filius ac Dominus.

(1) Versio alia latina exstat Marii Mercatoris synchroni Nestorio Opp. ed. Garner. P. II. p. 251. et in eiusdem Marii versione actionis VI. Cone. Ephesini (Mansi T. V. p. 696), ubi inscribitur « symbolum Nestorianum. » Iterum alia translatio est in Concil. V. Act. IV. T. IX. p. 227 cum inscriptione: « Sceleratum symbolum Theodori » (Mopsnesteni).

latum tum in Chalcedonensi recitatum, et ab utroque Concilio condemnatum esse cum eius expositore (Theodoro Mopsnesteno) et eis, qui illud suscipiunt. » Habes modum, quo haeretica haec *ἐθεσε*; continetur in Actis Chalcedonensibus.

Nunc Conciliorum et PP. iudicia de illa audienda sunt. In Concilio Ephesino Act. VI. narrat Charisius presbyter, qui hoc symbolum Patribus detulit dammandum, Iacobum quemdam cum Nestorio idem sentientem eos, quos seduxerat, huic « expositioni haereticae et blasphemiae refertae » subscribere iussisse. Integro deinde symbolo recitato synodus hanc protulit sententiam. « Si qui inventi fuerint vel Episcopi vel Clerici vel laici (1) sive sentire sive docere ea, quae continentur in expositione oblata a Charisio presbytero *de unigeniti Filii Dei incarnatione*, sive scelerata et perversa Nestorii dogmata quae et subnexa sunt, subiaceant sententiae sanctae huius et universalis synodi » etc. In Concilio V^o Act. IV. recitatum est idem symbolum ita inscriptum: « isti sunt thesauri impij Theodori; *sceleratum symbolum Theodori.* » Postea subditur in Actis: « postquam lectae sunt blasphemiae Theodori et impium eius symbolum, sancta synodus exclamavit: hoc symbolum Satanas composuit! anathema ei, qui hoc symbolum composuit! hoc symbolum Ephesina prima synodus una cum auctore eius anathematizavit » T. IX. p. 229. Gemina repetuntur ibid. Act. VI. p. 342. Inter Patres singulos s. Cyrillus in ep. ad Proclum recitata in Conc. V. Act. V. T. IX. p. 410 et ipse appellat « expositionem perversis plenam intellectibus et Nestoriana impietate stillantem » (*παραζωσαν*), eamque narrat damnatam esse a Concilio Ephesino sine nomine auctoris, fuisse autem ab iis, qui detulerant, tributam Theodoro. Cyrilli locus citatur etiam in Vigilii Pontificis Constituto de tribus capitulis (Mansi T. IX. p. 93). Data opera symbolum idem confutavit Marius Mercator sub nomine « expositionis pravae fidei Theodori » Opp. P. II. p. 251. Pariter sub Theodori nomine damnant et damnatum esse narrat praeter Iustinianum Imperatorem (Mansi T. IX.

(1) Hoc verbum *laici* in textu graeco abest.

p. 570), auctor (1) libri, quem imprudenter oppugnavit Facundus Hermianensis (apud Facundum l. III. c. 5.), Pelagius II Pontifex ep. a. l. Eliam Aquileiensem n. 9. (Mansi T. IX. p. 441), Leontius l. III. cont. Nestorian. (Galland. T. XII. p. 687). Aliqui posteriores illud tribuunt ipsi Nestorio, Agobardus adv. Felicem Urgelitan. (Galland. XIII. p. 406), Emmanuel Calecas cont. Graecos l. II. p. 133. (ed. Ingolstadt. 1608), Bellarmin. de Christo l. III. c. 5, Petav. de Incarnat. l. I. c. 9. n. 4. Ceterum in tanta veterum testium multitudine et consensione dubitari nequit, quin auctor fuerit Theodorus, qui, ut ait Marius Mercator l. c., Nestorium secum male decepit. Quod in versione Actionis VI. Conc. Ephesini a Mario Mercatore adornata inscribitur « Symbolum Nestorianum », nihil obest; Marius enim ipse disserte affirmat esse Theodori; quatenus vero Nestorii censeretur possit, docemur a Charisio presbytero, qui Nestorianos hac expositione usos fuisse narrat ad haeresim propagandam.

Quando itaque theologus citatus haec duo affirmat et contendit, doctrinam Güntherianam ac proinde etiam suam consentire cum hac « expositione falsati symboli », tum vero eandem expositionem esse Concilii Chalcedonensis et continere doctrinam catholicam; de primo ipse viderit, in altero vero tum historice tum theologice erravit. Manifestum quippe est, eum non intellexisse, quae sit doctrina catholica de una Christi hypostasi, et in quo consistat Nestoriana haeresis et distinctio duarum hypostaseon; utraque enim sententia, catholica et Nestoriana, rite perspecta fieri omnino nequit, ut quis non primo intuitu statim videat hoc symbolum in doctrina incarnationis undequaque esse haereticum.

Ex hac autem ignorantia sensus genuini dogmatis, quo unam profitemur Christi hypostasim in duplici natura, factum est, ut Güntheriani quemadmodum praeposterà no-

(1) Forte auctor isto scripsit iussu et nomine Iustiniani imperatoris. Facundus utique et ipse symbolum damnat; sed ut Theodorum, pro cuius defensione scripsit, labe parum persuaderet, negavit ipsam fuisse symboli huius conditorem (l. III. c. 2. 5.).

tione naturae et hypostaseos praestitutà erraverunt in intelligentia unitatis naturae in tribus personis divinis, ita etiam decepti fuerint in declaratione unitatis personae Christi in duabus naturis inconfuse et indivise permanentibus. Haec est non cuiusvis privati Doctoris opinio sed supremi Pastoris et Doctoris Ecclesiae Pii IX. sententia. « Noscimus in iisdem libris (Güntherianis) non pauca legi, quae a catholica fide sinceraque explicatione de unitate divinae substantiae in tribus distinctis sempiternisque personis non minimum aberrant. In compertis pariter habemus, neque meliora neque accuratiora esse, quae traduntur de sacramento Verbi incarnati, deque unitate divinae Verbi personae in duabus naturis divina et humana. Noscimus iisdem libris laedi catholicam sententiam ac doctrinam de homine, qui corpore et anima ita absolvatur, ut anima eaque rationalis sit vera, per se atque immediata corporis forma. » In litteris ad Eminentissimum Archiepiscopum Coloniensem datis Bononiae 15 Iunii 1857 (inter Acta Pii IX. Parte I. Vol. 2. p. 587). Auctorem huius scholae Antonium Günther data epistola ad Summum Pontificem plena debilitate erga S. Sedem venerationis et obedientiae testimonio toto animo se subiecisse sententiae, qua eius Opera proscripta sunt, omnes norunt et merito omnes boni gratulantur.

THESIS XXV.

De praecipuo capite haeresis Nestorii tum de tempore, quo Verbum homini coniungi coepisse docuerit.

« Erraverant sine dubio recentis huius scholae theologi, cum ad tuendam suam doctrinam de unitate copulativa personae Christi compositae ex duabus personis, summam haeresis Nestorii a Conciliis et Patribus damnatae in eo collocarunt, quod docuerit Iesum hominem non iam initio suae existentiae sed serius demum fuisse coniunctum cum Deo Verbo, et quod ipsam coniunctionem solum nomine tenuis inter duas personas divisa admiserit. Quidquid enim sentiatur de tempore, quo coniunctionem factam Nestorius putaverit, certum est, capitalem eius haeresin a Patribus damnatam semper hanc manere, quod duas in Christo subsistentes personas admisit, quantumvis a recta et divina coniunctione unitas in unum Filium et unum Christum et unam ex duobus subsistentibus copulatam personam. Ad tempus vero illius coniunctionis quod spectat, tum ex toto systemate et ex disertis verbis haeretici, tum ex collatis testimoniis Patrum conficitur, coniunctionem hominis cum Verbo iuxta Nestorium fuisse secundum aliquid inde a primo conceptu, et secundum aliquid progressu temporis factam ex meritis ipsius hominis uniti. »

I. Haeresis quam Nestorius a synodis Alexandrinis et a s. Cyrillo in 2^a et 3^a epistola ad ipsum datis nomine et auctoritate Coelestini, et ad normam harum epistolarum a Concilio Ephesino eiurare iussus est, in eo est sita, quod alium diceret Deum Verbum et alium hominem Iesum, adeoque duas admitteret subsistentes personas quamvis ceterum inhabitatione et operatione (ἐνεργεσις) adeoque dynamice, ut Güntheriani loquuntur, arctissime unitas ita, ut homo propter Filium Dei naturalem sibi coniunctum et ipse sit et dicatur filius ac Dominus, et una sit moraliter persona duarum subsistentium personarum, ac proinde una persona non unitate numerica sed unitate copulativa, quia duae personae subsistentes copulantur in unum Filium, Dominum, Christum, in unam denique personam (προσωπον). Haec thesibus XXII. et XXIII. amplissime demonstrata sunt.

Sane Christus Nestorio est Deus et homo: « non nudus homo Christus, o calumniator, sed homo simul et Deus » serm. VII. n. 23. Duorum coniunctionem locis innumeris ap-

pellat arctam (ἀρξαν), excellentem, ineffabilem, divinam, inseparabilem, perpetuam. Comparat illam eodem fere modo ut Güntheriani cum unione animae et corporis serm. III. sub finem; serm. V. n. 5. Sed estne unitas et coniunctio talis, ut sit una persona? Non abnuit Nestorius, dummodo illa una persona intelligatur copulata et composita ex duobus subsistentibus, ex duabus hypostasibus. « Christus, inquit, tamquam passibilis et impassibilis essentiae (subsistentis utriusque) in una persona (προσωπον) significativum vocabulum » ep. 2. ad Cyrill. n. 7. 9. At in hac una persona manent duae personae subsistentes; ideo negat constanter, ipsum Verbum esse illum hominem, qui natus est ex Virgine, qui est Pontifex, qui est passus et mortuus, et hunc hominem esse Verbum aeternum et creatorem universi. Hanc per se subsistentiam duarum naturarum et dualitatem realem coniunctarum hypostaseon nihilque aliud designat Nestorius et designant Patres, quando ille affirmat et hi ei exprobrant divisionem (διαιρέσιν) naturarum in Christo, et quod ex eius doctrina hypostases sint duae divisaе (ἕνα μέρος); haec enim divisio nec apud Nestorium nec apud Patres, ut patet ex dictis, significat hypostaseon ab invicem separationem, et negationem unionis inter se secundum inhabitationem, inoperationem et mutuum relationem, quam Nestorius semper et constanter admittebat. Porro hanc ipsam dualitatem personarum subsistentium, quantumvis deinde earum unio et coniunctio asseratur, damnant Patres et Concilia ut haeticam in omnibus suis disputationibus ac definitionibus, quarum compendium brevissimum voluerunt esse hanc formulam dogmaticam: « una est Christi hypostasis in duabus naturis incorpulis et indivisibilibus; et: unio facta est Verbi cum carne secundum hypostasin (vide th. XXI).

Errant ergo imprimis recentes hi theologi et philosophi, quos impugnamus, quando discrimen inter doctrinam catholicam Cyrilli expressam illa tessera unionis secundum hypostasin, et inter haeresim Nestorii in eo constituunt, quod Cyrillus docuerit duos, Filium Dei et filium Virginis unitos, duas personas subsistentes in una persona compo-

sita ex illis duabus; Nestorius autem asseruerit duas personas *diuisas* (1). Divisio enim Nestorii in ea ipsa doctrina consistit, quam isti recentiores absurdissime adscribunt Cyrillo et ss. Patribus. Nam constitutis duabus personis, Deo Verbo et homine, divisionem aliam non postulabat Nestorius. « Divisio, inquit serm. II., non est neque coniunctionis neque potentiae neque filiationis neque huius, quod est Christus. In his divisio non est, in deitate vero et humanitate divisio est (quatenus scilicet humanitas etiam per se subsistens hypostasis est); Christus secundum quod est Christus, indivisus est, et Filius secundum quod est Filius, indivisus est; non enim habemus duos Christos vel duos Filios. » Patres vero illam ipsam duarum personarum coniunctionem, quae est Nestoriana divisio, excludunt et damnant; et constanter docent, unionem quam fides catholica proponit credendam, inter duas personas nec esse posse nec concipi. Vide Petav. l. V. c. 9. Praeclare de hac re agitur in professione fidei Iustiniani (Conc. Mansi IX. p. 555). Inter reliqua verissime ibi dicitur impossibilis duarum hypostaseon (dum manent duae) unio secundum hypostasim; est enim, ut alibi explicabimus, evidens contradictio in terminis. Si quis ex eo, quod natura humana Christi est substantia singularis realiter existens, vellet inferre, eam habere propriam personalitatem a Verbo distinctam, « talis manifestus est, quod subsistenti iam homini (προϋποστάντι ἀνθρώπῳ) unitum esse dicit Deum Verbum et unionem factam esse relativam (σχετικὴν); duarum enim hypostaseon seu personarum unionem secundum hypostasim fieri est impossibile. »

Errant deinde recentes hi theologi, quod fundamentalem et praecipuum errorem Nestorianum collocant in « primitiva separatione », ut loquuntur, quia scilicet Nestorius hominem Iesum non iam initio suae existentiae sed seriori tempore cum Verbo coniunctum esse docuerit, et errant absurdissime, dum iidem affirmant, definitionem *unius hypostaseos et unionis secundum hypostasim* non alio pertinere,

(1) Verba recentis theologi, qui hoc statuit catholicae et Nestorianae doctrinae discrimen, vide superius citata p. 203. 204.

quam ad excludendam hanc primitivam separationem, et ad vindicandam unionem duarum personarum Verbi Dei et hominis Iesu, quae cum ipsa huius hominis existentia esse coeperit (vide supra p. 171). Capitalis error a Patribus et Concilii damnatus per definitionem unius Christi hypostaseos situs est in ipsa assertione duarum personarum divinae et humanae inter se coniunctarum, ita ut coniuncta persona humana maneat in propria subsistentia. Quamdiu enim dualitas personarum in ipsa coniunctione asseritur, error manet haereticus, quocumque tempore coniunctio incepisse, et quaecumque unio *duarum personarum* facta esse dicatur.

II. Quaestio igitur de tempore, quo Nestorius unionem duarum hypostaseon Verbi et hominis factam esse docuerit, ab ipso ne hominis conceptu an posteriori tempore alio, ad ipsum fundamentum et caput Nestoriani erroris intelligendum non magni est momenti. Quia tamen video, Güntherum eiusque discipulos tesseram velut haereseos Nestorianae ubique constituere in « primitiva separatione » duarum personarum, immo etiam asserere quemvis a Nestorianismo satis tutum esse, qui duarum hypostaseon licet in se subsistentium unionem ab ipso iam ortu hominis Iesu admittat (1); ideo operae pretium est examinare, quae

(1) Ita loquitur auctor opusculi citati « epistolarum ad Güntherum » p. 183 : « In tua doctrina de persona Christi impugnatum est nominatim illud, quod doces, filium hominis iam in utero Virginis intrasse quidem in unionem naturalem cum Filio Dei, adeoque iam primitus statim post unionem (1) verum Deum hominem in persona divina a Maria conceptum esse, sed hoc in stadio, in unione naturali, eatenus solum posse esse sermonem, de persona composita (ex duabus personis), quatenus in filio hominis intelligitur persona in potentia, quae (progressu temporis) evadat demum persona in actu (quia scilicet ille infans Iesus nondum erat sui conscius iuxta Güntherianam doctrinam, et personalitas consistit iuxta eandem doctrinam in conscientia sui). Adeoque unionem naturalem primitus factam in Virginis utero ideo solum iam hypostaticam appellas, quia Verbum ut persona actualis inquit hanc unionem cum persona adhuc potentiali filii hominis (1). Hac tua sententia de unione naturali et hypostatica facta iam in conceptu filii hominis, quam ubique strenue defendis contra primitivam separationem Nestorii, impossibilis redditur omnis accusatio Nestorianismi contra

haeresiarchae fuerit sententia de ipso tempore coniunctionis duarum hypostaseon, Filii Dei et filii hominis.

Nestorius multis in locis disserte declarat, hominem Iesum numquam exstitisse hominem nudum, semper ab ipso primo eius ortu habitasse Verbum in ipso tamquam in suo templo. Ita iam serm. III. n. 6. habito ineunte anno 429. adeoque sub ipsis propalatae haeresis initiis. « Verbum illi, qui crescendo per menses paulatim compositus in utero Virginis est, inseparabiliter omni tempore sociatus est; aliud est autem dicere: cum illo qui natus est manet, et aliud, illum qui cum nato manet, hunc esse, cui ut nasceretur, mensium opus fuisset curriculo. » Ita et serm. IV. n. 4; serm. V. n. 5. 8; serm. XIII. n. 5. Et post acceptas iam litteras communitivas cum Cyrilli anathematis, quibus ipse suos opposuit, paulo ante Conc. Ephesinum in suo anath. IX. omnino in confesso habet, coniunctionem cum Verbo ab ipsa iam conceptione esse factam. « Si quis formam servi consubstantialiam esse dixerit Spiritui Sancto, et non potius per illius mediationem *eam, quae est ad Deum Verbum, ab ipsa conceptione habuisse dixerit copulationem seu coniunctionem...* anathema sit. » Constanter deinde professus est, ἐναυθροπισιν, inhumanationem Verbi factam esse, quando homo Iesus formatus est in utero per Spiritum Sanctum; unde beatam Virginem appellabat θεοτόκον Dei susceptricem, et Χριστοτόκον, ac tandem eodem sensu permisit etiam dici θεοτόκον. Propter hanc constantem Nestorii doctrinam miratur Garnerius dissert. I. §. 3. Opp. Marii Mercatoris. P. II. p. 286 « hominum aliud Nestorio tribuentium sententiam. »

Contra vero mirantur alii Garnerii levitatem, qui Nestorio homini inconstantiae in sua doctrina testimoniis s. Coelestini et Marii Mercatoris convicto potius crediderit quam ss. Patribus, quorum multi omnino et inter hos

doctrinam tuam, si quis controversiam christologicam de persona Christis serio examinaverit. Eutychianns tantum potest te accusare Nestorianismi, et Nestorianus Eutychiannismi (1). Quod hac in re Cyrillus Alexandrinus suo tempore erat pro degmate ecclesiastico, hoc tu nunc es pro ecclesiastica scientia » (21).

etiam Nestorio synchroni et eius haereseos impugnatores, ut s. Cyrillus et s. Leo M. affirmant, iuxta Nestorii sententiam Verbum unitum esse homini praexistenti. (Vide Syllogem Monumentorum etc. cura et industria Antonii Ballerini Romae 1856. T. II. p. 118 sq.)

Quaestio haec, quatenus *de tempore* Nestorianae coniunctionis disputatur, est historica, et haeresis ipsa *de modo unionis* manet plane eadem, quocumque tempore coniunctionem factam esse Nestorius putaverit, ut paulo ante diximus.

At vero si concedatur, hanc fuisse Nestorii sententiam, quod homo Iesus in utero Virginis formatus *simul tempore* Filio Dei coniunctus erat, magni est momenti consideratio *de prioritare rationis*, quae in Nestorii haeresi includitur. Intelligendum et declarandum est adversus Nestorium, non prius *hominem* (1) esse formatum et homini Verbum deinde coniunctum, sed immo Verbum ipsum esse in sua humana natura genitum hominem ex Virgine. Haec quippe sola ratione beata Virgo vere et proprie *Dei genitrix* intelligitur; si enim prius ordine concipias genitum hominem et huic deinde licet *tempore* eodem, quo genitus est, Verbum coniunctum, B. Virgo non Deum sed hominem genuisse intelligitur. Pariter ille homo genitus in hac hypothesis esset homo per se subsistens, cui Verbum uniretur, ac proinde duae essent personae coniunctae, in quo ipso Nestoriana haeresis consistit. Cf. S. Th. 3. q. 4. a. 2. Hoc igitur sensu Patres frequentissime declarant, ex haeresi Nestoriana necessario consequens esse, Verbum esse unitum *homini praexistenti*. Immo in hoc ipso illa sita est; neque enim hoc aliud significat, quam coniunctionem Verbi cum *homine per se existente et subsistente*. Et vicissim insistent, ut secundum fidem catholicam Verbum ipsum credatur ex beatissima matre genitum homo. « *Non hominis alicuius alterius aliquando facta est caro*, et tunc coniuncta cum Deo Verbo;

(1) Longe aliud est quod docere solent Scholastici, ratione prius *naturam humanam* intelligi creatam quam assumptam. Hoc verum est; dum enim dicitur aliquid uniri alteri, prior est conceptus realitatis termini uniuersi quam conceptus ipsius unionis.

sed eo ipso quod datum est ei esse carnem animatam rationalem, datum est ei esse *Dei Verbi carnem* animatam rationalem ex virginali et intemerato sanguine immaculatae Virginis sumptam. Sophron. in annunt. Deiparae apud Ballerin l. c. « Non est Deus Verbum praeformatae carni coniunctus, aut praeformato et in se praesubsistenti corpori copulatus, aut praesubsistenti animae unitus, . . . sed habent (corpus et anima) simultaneam cum physica Verbi unitione existentiam, non autem ne ictu oculi quidem hanc (existentiam) priorem illa (unitione physica), ut Paulus Samosatenus perstreptit et Nestorius. Simul caro simul *Dei Verbi caro*, simul caro animata rationalis simul *Dei Verbi caro* animata rationalis; *in illo enim et non secundum se ipsam habuit subsistentiam, simul namque cum conceptu Verbi producta est ad existentiam* » ep. synod. eiusdem Sophronii. Lege etiam testimonia s. Leonis (1) citata a cl. P. Ballerinio, Fulgentii (supra p. 104), Iustiniani (supra p. 216) etc. Vide Petav. l. IV. c. 11. Itaque unio hypostatica quae ita facta sit, ut Maria Virgo genuerit Deum, nec tempore nec ratione prius hominem subsistentem admittit, quam Verbum ipsum per naturam suam humanam genitum sit homo. Coniunctio contra Nestoriana necessario supponit hominem ratione prius existentem et in se subsistentem, quam ipsa hominis coniunctio cum Verbo intelligi possit; sed non necessario supponit tempore prius existitisse hominem, quam Verbum in eo habitaverit; sicut ratione non autem tempore prius concipitur Adami aut animae Virginis immaculatae creatio, cui intelligitur accedere sanctificatio et inhabitatio Spiritus Sancti.

Verum si etiam de tempore illius coniunctionis duarum hypostaseon, quam Nestorius admisit, quaestio habeatur, haereticus ipse quidem claris et distinctis verbis protestatur, se eam admittere iam ab ipso hominis conceptu;

(1) Iuxta Nestorium, ait s. Leo, non est in conceptu ipso facta unio Verbi cum carne seu natura humana, sed cum creato homine sola sociatio serm. 28; pariter iuxta Nestorium non Deus sed homo est conceptus, et homo creatus postea susceptus a Verbo, duabus scilicet personis distinctis atque divisis, ut non esset filius hominis, qui Filius Dei = ep. 59. et 102.

ex altera parte vero Patres ei tribuere videntur, quod coniunctionem illam hominis cum Verbo progressu demum temporis factam vel etiam hominis meritis obtentam esse existimaverit. Clarissime id Cyrillus (de recta fide T. V. P. 2. p. 53. 54) exprobrat Nestorio; de hoc enim haeretico ibi loquitur. « Scopus, inquit, eis est persuadere, communem hominem esse illum ex muliere natum, et eum ex profectu et ex propria ac humana virtute dignum se ipsum praestitisse, ut honorari debeat, et per coniunctionem suae personae ad Deum Verbum (quam promeritus sit), et secundum praescientiam factum esse electum. » Similia testantur de Nestorio Cassianus, Gelasius Pontifex, Liberatus diaconus alique. Illi ipsi qui potissimum agunt de prioritate rationis, dum exprimunt sensum Nestorii supponentis personam humanam, cui unitum sit Verbum, particulas adhibent temporis: *postea* unitum Verbum dici a Nestorio, ut ait s. Leo; vel a Catholicis credi oportere adversus Nestorium subsistentiam corporis et animae *ne ictu quidem oculi priorem* unione cum Verbo, ut loquitur Sophronius, quos paulo ante citavimus.

Non puto hanc ἐννεπίσταναν sola appellatione ad Nestorium in sua doctrina inconstantiam componi posse. Varietatem enim et inconstantiam huius haeretici ego quidem omnibus, quas potui, eius rhapsodiis perlectis existimo magnam esse, sed unice positam in ambiguis locutionibus, quibus ad speciem catholicis suam haeresim astutissime velabat, et hanc ipsam esse varietatem, quam Coelestinus et Cyrillus alique Patres ei exprobant; at vel apicem in sua haeresi umquam retractasse, vix poterit demonstrari. Iam vero non ambiguis locutionibus, cuiusmodi censeri possent nomina Χριστοτόκου et Θεοτόκου, sed claris et dissertis verbis ab ipso initio suae haereseos, quousque eam ex scriptis reliquis prosequi licet, constanter affirmat, coniunctionem esse factam in ipso matris utero, in ipso conceptu hominis; tum quando opera Spiritus Sancti formatus est homo, factam esse inhumanationem Verbi. Patresne quoad hoc caput Nestorium minus recte intellexerunt? Immo vero, quidquid narrant Patres de coniunctione cum Deo, de dignitate Filii, Domini, Christi, de appellatione Dei, quae omnia iuxta Nestorium ho-

mo Iesus obtinuerit progressu temporis, ex profectu (ἐξ ἐπιδοσεως), ex meritis, ex virtute humana; haec inquam a Patribus relata de Nestorii erroribus verissima sunt, et sua sponte consequuntur ex ipsa propria indole coniunctionis, quam statuit haeticus.

Inhabitatio Verbi in homine Iesu est imprimis *secundum sanctificationem personalem*, sicut Spiritus Sanctus habitat in iustis, sicut idem Spiritus cum Baptista adhuc in matris utero erat coniunctus. Deinde est coniunctio Verbi cum homine *secundum charisma oeconomiae seu redemptionis* universalis. Secundum hoc *charisma* Verbum assumit hunc hominem ut instrumentum redemptionis, ut suum ὄργανον in manifestatione ad homines, ut suum legatum et repraesentantem; unde oritur unitas dignitatis, auctoritatis, personae moralis, derivatio appellationis filii et Dei a Verbo in hominem ut in suam imaginem; atque inde debetur coadunatio homini in relatione et intuitu Dei. Cuiusmodi coniunctio fuit in Moyse et prophetis *partialis* (seu ut vertit Mercator *particularis*) et transeunter, ea in Iesu Redemptore facta est permanens et plena (vide supra p. 187. seqq.).

Hisce positis utrumque facile conciliatur in doctrina Nestorii, et quod homo Iesus secundum aliquid ab exordio fuerit coniunctus cum Deo Verbo, et quod coniunctio secundum aliquid progressu temporis facta sit. Quamvis enim coniunctio *secundum sanctificationem personalem* fuerit iam in ipso conceptu et ortu hominis, neque enim putabat Iesum conceptum esse privum gratia et sanctitate; haec tamen progressu temporis meritis et virtute continuo aucta est. Coniunctio vero altera *secundum charisma redemptionis*, ex qua propria est dignitas *Christi*, quatenus est instrumentum redemptionis et « ostentatio divinae maiestatis », inde ab ortu hominis fuit adhuc solum destinatione; progressu vero temporis et (ut Nestorius dixisse fertur ac Concilium V. in Theodoro Mopsuesteno damnavit can. 12. de tribus capitulis) nominatim in baptismo et initiatione ad vitam publicam magistri, sacerdotis et redemptoris haec assumptio facta est actu. Res potest declarari comparatione. Beata Virgo immaculata templum fuit Spiritus Sancti in ipso iam suo conceptu, et nihilo-

minus a Patribus dicitur sanctificata a Spiritu Sancto progressu temporis et nominatim, dum conciperet Filium de Spiritu Sancto, idque ob continuum sanctificationis augmentum, et quia altissima dignitas maternitatis divinae omnium eius decorum fundamentum tunc actu collata est, quae prius fuerat tantum in destinatione. Hoc iam modo haeticus Nestorius in sua sententia de coniunctione hominis Iesu cum Verbo, quae multiplices habeat gradus, ex consequentia totius suae doctrinae potuit primitivam coniunctionem personae humanae cum Verbo admittere, et nihilominus unionis fastigium, ex qua proprie oriebatur iuxta ipsum Christi et Filii dignitas in homine, censere fructum meritorum hominis eiusdem, atque ita eam initio destinatione tantum et serius demum re ipsa locum habuisse affirmare.

Id non solum optime congruit toti eius systemati et plenissime conciliat Patrum testimonia de eius haeresi cum ipsius assertionibus unionis primitivae in ipso iam ortu hominis Iesu, sed etiam ex disserta eius doctrina confirmari potest. Ita ait serm. VI. n. 8 (etiam inter testimonia delata ad Conc. Ephesinum test. XVI): « Apostolus dixit (Heb. II. 17): hic qui fidelis Deo factus est Pontifex. Factus est enim non perpetuo fuerat hic, qui paulatim in Pontificis profecit, haetice, dignitatem. Audi vocem hoc tibi evidentius declamantem (Heb. V. 7-9): qui in diebus carnis suae preces supplicationesque... offerens... consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis aeternae. Consummatur autem id, quod paulatim profecit, haetice! » (1) Pariter in excerptis s. Cyrilli in latinum versis a Mario Mercatore (P. II. p. 103) in quaternione VIII. ita loquitur Nestorius: « unde eis Deus appellandus Pontifex visus est, qui sacrificio secundum sacerdotii ritum ad profectum suum omnino non indiget? perpetuae quippe possessor est divinitatis. » Ait itaque Nestorius, hominem Iesum ad dignitatem sacerdotis paulatim profecisse, secundum quam dignitatem ex eius doctrina est sane Christus *instrumentum* Dei ad nostram redemptionem assumptum, *cooper-*

(1) Οὗτος ὁ κατὰ μικρὸν, αἰρετικὸς, εἰς ἀρχιερωτὸς προκοπὴν ἀξίωμα... τέλειται διὰ τοῦ κατὰ μικρὸν προκοπῶν, αἰρετικῶν.

rius divinae auctoritatis ad remissionem peccatorum, *obses pacis aeternae, propitiatorium divinae indignationis, manus divinitatis in vitam nos eripiens e morte*. Atqui in his ipsis (serm. VII. n. 24 seqq.) collocat rationem coniunctionis hominis cum Deo Verbo. Ergo docet, in coniunctione considerata secundum haec *charismata* hominem Iesum non iam inde a suo ortu fuisse, sed in ea *paulatim* profecisse, eamque fructum esse meritum. Insuper ad profectum suum Christus indiguit sacrificio pro se ipso (cf. supra p. 185. 186), tum ut coniunctio cum Deo in ratione *cooperarii et instrumenti* completeretur, tum ut secundum sanctificationem plenius particeps fieret divinitatis. Ergo iterum merito Patres affirmant, ex doctrina Nestorii de coniunctione hominis cum Deo Verbo secundum *relationem, gratiam, dignitatem, auctoritatem, inoperationem* consequens esse et asseri ab ipso Nestorio, non iam initio hominis existentis locum habuisse unionem cum Verbo, sed paulatim virtute et meritis fuisse comparatam. Nihil tamen secus potuit Nestorius simul docere, coniunctionem secundum aliquam rationem, quam appellabat incarnationem Verbi, iam *ab ipso huius hominis conceptu* factam fuisse, atque esse eandem coniunctionem *perpetuam ac inseparabilem*, et Christum denique nunquam fuisse hominem nudum, sed semper Deum et hominem, h. e. hominem coniunctum cum Deo. « In stupore, inquit, remaneat dentium Paulus Samosatenus, qui nobis dominicam humanitatem nudam a deitate delirat, qui solam praeter divinitatem fabulatur hanc, quae semper coniuncta est atque connexa » serm. XII. n. 2.

Paucis ut totum comprehendamus, radix ac fundamentum haeresis Nestoriana est, quod statuuntur duae hypostases distinctae Deus et homo, non tamen aliter quam per ipsam propriam utriusque subsistentiam invicem separatae. Unde ex ea haeresi consequitur quidem et in ea continetur, *ratione prius* existere et subsistere *hominem* quam concipi possit coniungi cum Verbo, non tamen sequitur *tempore prius* existitisse hominem et *posteriori tempore* fuisse factam coniunctionem simpliciter, neque id Nestorius asseruit; immo primitivam coniunctionem docuit non uno alterove in loco

sed in toto suo systemate. Attamen consequens est ex ipsa fundamentali haeresi Nestorii et in ea continetur, factam fuisse progressu temporis coniunctionem secundum certum quemdam modum, quae non fuit initio, cum homo generaretur ex Virgine; hanc autem coniunctionem tempore posteriori et Patres exprobrant Nestorio et ipse Nestorius, eam ita se admittere, plus semel professus est.

CAPUT III.

DE PROPRIA RATIONE HYPOSTASEOS.

THESIS XXVI.

De notione hypostaseos et essentiae seu naturae explianda ex veritatibus revelatis.

« Ex veritatibus quibusdam revelatis et fide cognitis atque ex historia dogmatum conficitur, philosophiam non posse sine errore sibi vindicare plenam autonomiam et independentiam a theologia in constitutenda notione hypostaseos ac personae et in determinanda eiusdem habitudine ad naturam ac substantiam, saltem si notio non sit restricta solum ad *connaturalem* modum existendi creaturarum, sed debeat esse absoluta et ita universalis, ut sub se comprehendat rationes analogas divinae ac creatae hypostaseos et naturae, atque ad creatae substantiae non solum *connaturalem* sed etiam *supernaturalem* subsistendi modum extendatur. »

1. Tum ratione tum fide revelata constat, in *Esse* infinito comprehendente plenitudinem absolutae perfectionis, qua intelligimus Deum esse *qui est* (ὅ ἐστιν), intrinsecus repugnare multiplicationem; adeoque quam necessario necessitate interna illud *Esse* existit, tam necessario est unum unitate singularitatis. Porro non lumine rationis sed ex sola divina revelatione novimus, hoc absolutum infinitum *Esse* ex ipsa sua intima propria ratione et necessitate esse idem numero *commune tribus* inter se realiter distinctis per mutuas relationes, Patri, Filio et Spiritui Sancto; atque ideo *tres relationibus distinctos* esse unum absolutum *Esse, unum Deum*. Iam vero quodvis *Esse*, quatenus est vel saltem esse potest, nomine abstracto appellatur *essentia*; et *esse* illud perfectius, quod con-